

Jame so bile prvo človekovo bivališče. Od nekdaj nas navdajajo s temo, skrivnostjo, nečim neznanim. Dandanes ob besedi »jama« najprej pomislimo na Postojnsko jamo in njen vlakec, morda na druge turistične jame, potem pa se zanimanje hitro konča. Pa malokdo ve, da imamo v Sloveniji registriranih 7911 jam in okoli 1000 jamarjev, ki jih obiskujejo in raziskujejo. Kaj sploh je to jamarstvo – šport, znanost, odkrivanje novega, skrb za naravo? Vsakega malo. Vsekakor pa je oznaka »spet eden adrenalinskih športov« veliko preozka, čeprav se pot mnogih jamarjev ravno s tem začne.

V turističnih jamah gre za preprost sprehod po določeni poti. V ostalih jamah pa nas čakajo ožine, blato, vodni rovi in brezna, na kar moramo biti primerno pripravljeni. Tudi izgubimo se lahko hitro, če jame ne poznamo. Brezna premagujemo z vrveno tehniko, ki od daleč morda spominja na alpinistično tehniko, se pa od nje močno razlikuje. Za razliko od klasičnega plezanja, kjer je vrv namenjena varovanju ob morebitnem padcu, jamarji ves čas visimo na vrvi. Ob vходу v brezno jo ponavadi privežemo za drevo ali pa naredimo v skali sidrišče. V vrv vpnemo t.i. vrveno zavoro, ki nam omogoča enostaven in varen spust. Če je brezno globlje ali bolj neenakomerne oblike, vmes postavimo dodatna sidrišča. Naša pot navzdol tako izgleda podobno kot žičnica z vmesnimi podporniki, le da gre navpično navzdol. Tudi vzpon poteka po vrvi s pomočjo t.i. prižem, s katerimi delamo nekakšne počepe po vrvi in počasi napredujemo navzgor. Sten brezna se pogosto niti ne dotikamo.

Pa ni šlo vedno tako gladko. Še ne dvajset let nazaj se je v jamo hodilo v glavnem po lestvicah: dve jeklenici, povezani z ozkimi aluminijastimi prečkami. Še prej pa so uporabljali dve vrvi z lesenimi prečkami vmes.

Za začetnika je spust v 50-metrsko brezno naravnost strašljiv. »Ali bo vrh zdržala moja teža?« je tipično vprašanje, čeprav je inštruktor še pred pol ure zatrdil, da je nosilnost vrvi dve toni – torej je vsaj še 1900 kg rezerve! Toda ko začetni strah premagamo, je takšen spust res fascinanten. Odpre ti nov svet, ki je večini ljudi nedostopen. Čudovito kapniško okrasje, ogromne dvorane, jezera kristalno čiste vode – pokrajina, kjer se je ustavil čas. Čisto tišino prekinja le občasno kapljanje vode z bližnjega kapnika. Strašljiv spust v brezno in mučno plazenje skozi ožine, kjer je manj prostora kot pod otroško posteljo, je bogato poplačan. »Kdaj gremo spet v jamo?« se glasi naslednje vprašanje.

Za varno obiskovanje jam je predpogoj ustrezno znanje in upoštevanje varnostnih pravil. Prvo med njimi je: nikoli v jamo sam (tudi sicer je lepše v dvoje ali več). Zanesljive razsvetljave ni treba posebej poudarjati, čelado pa. Za začetnika je najbolje, da obišče eno od štiridesetih društev Jamarske zveze Slovenije, kjer ga bodo naučili varnega obiskovanja jam, opravil bo izpit, dobil pa bo tudi družbo za prihodnje obiske jam. To je pogosto šele začetek.

Ko jamarja podzemlje »potegne vase«, si želi še kaj več kot le obiskovanje jam. Začne jih raziskovati: odkrivati nove jame, odkrivati nove rove v že znanih jamah, jih meriti in risati načrte. Lepote podzemlja želi deliti z drugimi in se posveti jamski fotografiji, ki je precej bolj zahtevna od fotografije »tam zunaj«. Za ljubitelje živali so jame izjemno zanimive, saj niso redki primeri, ko neka vrsta žuželk živi le v določeni jami in nikjer drugje. Ogled prve jame, kjer bomo poleg kapnikov našli še stare avtomobile, pralne stroje in gospodinjske odpadke, pa bo v vsakem prebudil občutek za okolje. Tako smo jamarji v preteklih letih očistili že na desetine jam, ki so jih onečedili primitivni ljudje s površja. Tudi sicer je treba biti pri obiskovanju jam previden, saj lahko en nepreviden korak uniči tisočletno delo narave. Razgrajanje in plašenje netopirjev se lahko konča tako, da slednji ne preživijo zime.

Odkrivanje novih jam je edino preostalo raziskovanje skritih koticov sveta, kjer greš dejansko v neznano. Ne pomaga nobena sodobna tehnologija, sateliti, fotografiranje od daleč itd. Edini – in zares edini način, da izveš, kaj se skriva v neki jami, je, da se podaš vanjo. Morda se za prvim ovinkom slepo konča, morda pa se nadaljuje v večkilometrski sistem, bogato okrašen z jamskim okrasjem. In ravno to jamarje vleče v vsako luknjo. Edinstven je občutek, ko odkriješ neko novo brezno in ko se spuščaš vanj: še nikoli ni bil človek v tej jami – tvoje oči so prve, ki gledajo te skale. Že zato se pričakuje čim manj vsiljiv ogled jame, da bo za nami ostala takšna, kot je bila prej. Glede na to, da se vsako leto v Sloveniji odkrije blizu 200 novih jam, dela res ne bo zmanjkalo.

Jamarstvo ima v Sloveniji posebno mesto, tudi v svetovnem merilu. Naš prvi jamar, Janez Vajkard Valvasor, je popisal okoli 60 jam, njegov načrt Podpeške jame pa velja za drugi najstarejši jamski načrt na svetu. Oznake kraških pojavov: kras, polje, dolina in ponor so ene redkih slovenskih besed, ki so prešle tudi v druge tuje jezike. Najgloblja vertikalna na svetu je 643 metrov globoko enovito brezno Vrtiglavica na Kaninu. Poseben uspeh pa je slovensko jamarstvo doseglo lani, ko so našo najglobljo jamo Čehi 2 na Rombonu »poglobili« na 1533 metrov in je danes šesta najgloblja jama na svetu.

Vsekakor dovolj razlogov za negovanje te tradicije.

Najdaljše na svetu		
JAMA	DRŽAVA	DOLŽINA (km)
1 Mammoth Cave	ZDA	556,8
2 Optimičeskaja	Ukrajina	212,0
3 Jewel Cave	ZDA	205,6
4 Holloch	Švica	184,0
5 Lechuguilla Cave	ZDA	175,7
6 Wind Cave	ZDA	170,6

Najgloblje na svetu		
JAMA	DRŽAVA	GLOBINA (m)
1 Gouffre Mirolda	Francija	1733
2 Voronja	Gruzija	1710
3 Lamprechtsofen	Avstrija	1632
4 Reseau Jean Bernard	Francija	1602
5 Torca del Cerro	Španija	1589
6 Čehi 2	Slovenija	1533

Najdaljše v Sloveniji		
JAMA	OBČINA	DOLŽINA (km)
1 Postojnska jama	Postojna	20,6
2 Predjama	Postojna	13,1
3 Kačna jama	Divača	12,8
4 Tolminski Migovec	Tolmin	11,3
5 Pološka jama	Tolmin	10,8
6 Črnelško brezno	Bovec	9,0

Najgloblje v Sloveniji		
JAMA	OBČINA	GLOBINA (m)
1 Čehi 2	Bovec	1533
2 Črnelško brezno	Bovec	1241
3 Vandima	Bovec	1182
4 Molička peč	Luče	1135
5 Renejevo brezno	Bovec	1065
6 Tolminski Migovec	Tolmin	970

Jamarska zveza Slovenije
www.jamarska-zveza.si/prva.html
 Jamska fotografija
www.ljudmila.org/jkz/caves
 Odprava Čehi 2
www.siol.net/cehi2/default_slo.asp